

Pilotproject Jongerenrechtenbanken Nederland

Verantwoording Voorbereidingsjaar 2014/2015

I. Inleiding

In 2013 nam de Stichting Jongerenrechtbanken Nederland* het initiatief om te beproeven of het mogelijk, haalbaar en effectief zou kunnen zijn voor ons land een specifiek model te ontwikkelen naar het voorbeeld van de in de VS reeds lang operationele ‘youth’ of ‘teen courts’.

De *missie* van het initiatief werd als volgt geformuleerd:

Jongeren die zich voor het eerst schuldig maken aan overtredingen met een zekere impact op hun directe omgeving, krijgen de kans zich – teneinde te voorkomen dat zij onmiddellijk in het strafrechtelijk circuit belanden – in eerste instantie ten opzichte van de gemeenschap te verantwoorden voor een door jongeren bemenste Jongerenrechtbank.

Op die manier wordt het perspectief van dader, slachtoffer en directe maatschappelijke omgeving bij elkaar gebracht en versterkt door de nadruk op verantwoordelijkheid voor en de betrokkenheid van de gemeenschap, en op een betekenisvolle afhandeling van het voorval. Tevens worden zodoende binnen de betrokken gemeenschap de vaardigheden vergroot met betrekking tot het zelf op een constructieve manier behandelen, oplossen en verwerken van conflicten.

Op basis van deze missie werden de volgende *doelstellingen* vastgesteld:

- Jongeren nemen verantwoordelijkheid voor hun handelen, en herstellen de schade en het leed van het slachtoffer dat daardoor is veroorzaakt, zoveel mogelijk zelf (verantwoordelijkheid & herstel)
- Jongeren leren op een actieve en positieve manier het rechtssysteem en zijn deelnemers kennen (kennis & rolmodellen)
- Jongeren leren sociale vaardigheden, zoals organiseren, presenteren, motiveren en beslissen (leren & groeien)
- Jongeren ontwikkelen commitment ten aanzien van de gemeenschap waarin zij leven (sociale cohesie & gemeenschapszin)

Om de gestelde doelen te bereiken werd besloten eerst een pilotproject te laten plaatsvinden op drie *verschillende* Amsterdamse middelbare scholen.

---

* Het bestuur van de Stichting Jongerenrechtbanken Nederland bestaat uit: Toos Enkelaar (vz), Eymert van Manen (secre.), Rob Ellermeijer (penn.), Gaby Crince Le Roy (lid), Michiel Hoppenbrouwers (lid).

Het doel van het pilotproject werd als volgt geformuleerd:

Doel van het pilotproject Jongerenrechtbanken Nederland is om aan de hand van de ervaringen met de Amerikaanse 'youth' of 'teen courts' te komen tot een specifiek in Nederland toepasbaar standaardmodel jongerenrechtbank, dat in verschillende gemeenschappen in Nederland ingezet kan worden.

Dit standaardmodel dient daartoe te voldoen aan tevoren geformuleerde inhoudelijke randvoorwaarden, en mede gebaseerd te zijn op haalbare procedurele, organisatorische en zakelijke uitgangspunten.

De inhoud, organisatie en planning van het pilotproject werden begin zomer 2014 vastgelegd in een Projectplan*.

De pilot zou bestaan uit een Voorbereidingsjaar (t.w. het schooljaar 2014/2015) en vervolgens een drie-jarige pilot (in de drie schooljaren 2015/2018), die begeleid zou worden door een wetenschappelijk effect- en evaluatieonderzoek.

Ter financiering van de pilot werden op basis van het genoemde eerste Projectplan aanvragen gedaan bij een tiental vermogensfondsen, in eerste instantie ter dekking van de kosten van het voorbereidingsjaar.

Doordat in de eerste maanden van het Voorbereidingsjaar weinig kosten zouden worden gemaakt en enkele fondsen reeds snel een garantie gaven, kon het bestuur van de stichting eind augustus 2014 groen licht geven aan de start van het Voorbereidingsjaar.

In de loop van de herfst kwamen vervolgens de overige toezeggingen binnen, waardoor de dekking van de begrote kosten voor het eind van 2014 ruimschoots werd gerealiseerd.

In de eerste maanden van het voorbereidingsjaar werden bovendien op basis van het Projectplan *20 mijlpalen* geformuleerd, die in dat eerste voorbereidende schooljaar bereikt zouden moeten worden, wilde het bestuur van de stichting in augustus 2015 besluiten tot een 'go' voor de uitvoering van de eigenlijke drie-jarige pilot.

Het onderhavige document is bedoeld als inhoudelijke en financiële verantwoording voor die fondsen die het Voorbereidingsjaar financieel mogelijk maakten, en/of die zich geïnteresseerd toonden in het initiatief in het algemeen, en die zich bovendien bereid verklaarden mogelijk ook in de realisatie van de eigenlijke pilot bij te dragen.

In par. 2 wordt in kort bestek per mijlpaal weergegeven wat concreet werd bereikt. In par. 3 wordt een toelichting gegeven op de gerealiseerde kosten (t.o.v. de ingediende begroting) en dekking, zoals weergegeven in Bijlage 2. Tenslotte worden in par. 4 enkele conclusies getrokken met betrekking tot de stand van zaken en de toekomst van het pilotproject.

---

* Het Projectplan Jongerenrechtbanken Nederland werd bij de resp. aanvragen aan de fondsen toegezonden.

2. Bereikte mijlpalen Voorbereidingsjaar 2014-2015

1. Drie scholen geselecteerd en bereid deel te nemen

In de periode 2013-2014 werd gewerkt aan het werven van scholen die aan het pilotproject wilden deelnemen.

Medio 2014 verklaarden drie scholen zich bereid mee te doen aan het voorgenomen pilotproject, t.w.:

- de Open Schoolgemeenschap Bijlmermeer (OSB),
- de Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert (CSB) en het
- Ignatiusgymnasium (IG)

2. Website v1.0 on air

Eind 2014 werd een eenvoudige website ontworpen en op het internet gezet, mede met het oog op de ANBI-status. Sinds mei 2015 wordt gewerkt aan een website die aanzienlijk meer functies heeft, die o.m. veel interactiever is, en die in de loop van de a.s. herfst wordt gelanceerd.

3. Interne en externe trekkers op de 3 scholen

Per school worden de jongerenrechtbanken georganiseerd door een 'interne trekker' / docent (incl. soms een collega-ervanger) en een externe ingehuurd projectleider.

Gert Jan Slump, de projecttrekker van één van de scholen, is tevens algemeen projectleider.

4. Stuurgroep en Projectgroep ingericht

In de Stuurgroep hebben twee bestuursleden (waaronder de voorzitter) van de Stichting Jongerenrechtbanken Nederland en de rectoren/directeuren van de drie deelnemende scholen zitting. De algemeen projectleider woont de vergaderingen bij en bereidt deze voor. De voorzitter van de Stichting zit de Stuurgroep voor, die plm. vier maal per schooljaar bijeenkomt.

In de Projectgroep hebben twee vertegenwoordigers van de politie, een rechter van de Arrondissementsrechtbank Amsterdam, de interne trekkers/docenten van de drie scholen en de drie toegevoegde externe projectleiders zitting. De algemeen projectleider bereidt deze vergaderingen voor en zit ze voor, die plm. acht maal per jaar plaatsvinden op één van de drie deelnemende scholen.

Stuur- en Projectgroep kwamen vanaf 27 augustus 2014 met regelmaat bijeen.

5. Instemming en actieve medewerking Rechtbank, OM en politie

De pilot kreeg voor de start van het Voorbereidingsjaar op 1 september 2014 de instemming van zowel de Arrondissementsrechtbank Amsterdam als de politie Amsterdam Amstelland, die ook actief bijdragen aan de trainingen en zitting hebben in de Projectgroep. Ook het OM werkte mee aan de trainingen, maar kon bij gebrek aan tijd niet deelnemen aan Stuur- en/of Projectgroep.

Het College van procureurs-generaal sprak zich in december 2014 positief uit over het pilotproject, daarbij de medewerkers van het OM op operationeel niveau adviserend om daaraan actief mee te werken. Ook de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak ondersteunt het pilotproject met raad en daad, o.m. door advies van RvdR-onderzoeker en youth court specialist Suzan Verberk.

6. Voorlichting aan leerlingen op 3 scholen > aanmelding min. 12 leerlingen per school

Op de drie scholen werd de gehele vierde jaarlaag (met uitzondering van - voor zover aanwezig - het VMBO in verband met het feit dat het vierde jaar een eindexamenjaar is) in november 2014 voorgelicht over de jongerenrechtbank en kregen leerlingen de kans schriftelijk te solliciteren. Dit resulteerde in december op de drie scholen in meer dan 40 enthousiaste aanmeldingsbrieven.

7. Training(smateriaal) v1.0 gereed

Het trainingsmateriaal werd eind 2014/begin 2015 ontwikkeld en gedrukt opgeleverd voor aanvang van de eerste training. Het trainingsmateriaal wordt in de zomer van 2015 verder geoptimaliseerd op basis van de daarmee in het voorbereidingsjaar opgedane ervaringen.

8. Opleiding leerlingen

De aangemelde jongeren kregen vervolgens van januari t/m maart 2015 een opleiding tot lid van de jongerenrechtbank. Deze trainingen werden per school gerealiseerd, en bestonden enerzijds uit theorie, anderzijds uit werkbezoeken aan rechtbank, OM en politie. 36 jongeren doorliepen de training met goed gevolg.

9. Officiële installatie drie jongerenrechtbanken

Eind april 2015 werden 36 jongeren door mr. Jantien van Hall, senior rechter en teamvoorzitter van de sector jeugd van de Arrondissementsrechtbank Amsterdam, beëdigd tot lid van de jongerenrechtbank, met daaraan voorafgaand een gezamenlijk trainingsdagdeel in een rechtzaal op de rechtbank.

10. Draaiboek/protocol v1.0 klaar

De eerste versie van het draaiboek van zittingen van de jongerenrechtbank werd op basis van de ervaringen in de VS en van de trainingen bij de start van de jongerenrechtbanken per april 2015 opgeleverd. Ook het draaiboek wordt in de zomer van 2015 op basis van de ervaringen, opgedaan bij het draaien van de eerste cases, geoptimaliseerd.

11. Onderzoekopdracht Effectonderzoek gereed; twee onderzoeksinstituten geselecteerd

In overleg met Suzan Verberk (RvdR) werd de opdracht voor de twee tijdens het pilotproject te verrichten onderzoeken opgesteld. Op basis van die notitie werden gesprekken gevoerd met resp. onderzoeksbureau Motivaction (inz. het normen- en waardenonderzoek) en de vakgroep jeugdstrafrecht van de juridische faculteit van de Rijksuniversiteit Leiden (inz. het effectonderzoek) .

Dit leidde tot de twee resp. onderzoeksvorstellen (incl. offerte), die vervolgens werden becommentarieerd en inmiddels zijn aangepast.

12. Korte voorlichtingsfilm (trailer) gereed

Tijdens de laatste trainingssessies werd filmbeelden geschoten en foto's genomen. Hiervan werd een korte trailer gemonteerd, die vanaf augustus 2015 gebruikt kan worden voor voorlichtingsdoeleinden.

13. Organisatie klaar voor draaien cases

De drie jongerenrechtbanken stonden per 1 april 2015 klaar voor zaken. Op het Ignatiusgymnasium werd ervoor gekozen de jongerenrechtbank per 1 mei te laten aanvangen.

14. Draaien minimaal 2 zaken per school voor einde schooljaar, bij gebreke aan echte zaken te vervangen door cold cases

- Op het OSB werd 1 echte zaak aangemeld en afgedaan, en werd 1 cold case gedraaid;
- Op het CSB werd 1 echte zaak aangemeld en afgedaan, en werd 1 cold case gedraaid;
- Op het Ignatiusgymnasium werden 2 cold cases gedraaid.

15. Draaiboek v2.0, incl. protocol v2.0 klaar

Het draaiboek v1.0 werd op basis van de ervaringen tijdens het voorbereidingsjaar bijgesteld en wordt voor september 2015 verder fijngeslepen.

16. Evaluatie mijlpalen in Projectgroep > Stuurgroep > advies aan bestuur Stichting

De gestelde mijlpalen werden zowel door de Stuurgroep als door de Projectgroep geaccordeerd in de laatste vergaderingen van het voorbereidingsjaar. Tevens werd vastgesteld dat alle mijlpalen werden gehaald.

17. Aanpassing trainingsmateriaal

Het trainingsmateriaal wordt in de zomervakantie aangepast, zodat bij de start van het pilotproject in september 2015 met het herzien trainingsmateriaal gewerkt kan worden.

18. Goedkeuring onderzoeksvorstellen Universiteit Leiden en Motivaction

De twee onderzoeksvorstellen werden door het bestuur van de stichting goedgekeurd, en na kleine aanpassingen doorgeleid naar de Stuurgroep voor bespreking en akkoord eind augustus/ begin september 2015.

19. Definitieve begroting/dekkingsplan 3-jarige pilot

De definitieve begroting/dekkingsplan van het 3-jarige pilotproject Jongerenrechtbanken Nederland werd op 11 augustus 2015 door het bestuur van de stichting vastgesteld.

20. 'Go'-beslissing pilotproject op 11 augustus 2015

Gezien het behalen van de gestelde mijlpalen, en omdat wat betreft het eerste jaar van de pilot dankzij toezeggingen van fondsen reeds voor 67% en t.a.v. het tweede en derde jaar voor 60% is voorzien in de dekking van de begroting, besloot het bestuur tevens een 'go' te geven aan de uitvoering van de 3-jarige pilot, onder de voorwaarde de beide onderzoeken qua kosten volgens budget uitgevoerd kunnen worden.

3. Toelichting financiële verantwoording Voorbereidingsjaar 2014/2015

3.1 Gerealiseerde uitgaven

Tijdens het voorbereidingsjaar werd uiteraard voor het eerst ervaring opgedaan met o.m. de urenbelasting die de resp. werkzaamheden van medewerkers met zich mee bracht.

Dat leidde er enerzijds toe dat de in augustus 2014 opgestelde begroting van het voorbereidingsjaar t.a.v. een aantal posten werd overschreden, anderzijds dat met het oog op de definitieve vaststelling van de begroting van de drie-jarige pilot nuttige kennis werd opgedaan ten aanzien de hoogte van de verschillende budgetposten.

Toelichting gerealiseerde uitgaven per begrote budgetpost:

- Honorarium 3 interne trekkers (t.w. vergoeding van 50% van de feitelijke kosten): het feit scholen niet BTW-plichtig zijn, leidde tot een kleine meevaller.

- Honorarium 3 externe trekkers: deze post werd ruimschoots overtreden, allereerst omdat het bestuur besloot de algemeen projectleider apart te honoreren voor de vele uren die hij – naast zijn rol als externe trekker van de CSB – besteedde aan de algehele projectleiding, de opzet van de twee onderzoeken, besprekingen met de media, en de inhoudelijke voorbereiding van de vergaderingen van stichtingsbestuur, Stuurgroep en Projectgroep. Tevens werd de begeleiding van de zes cases additioneel gehonoreerd.

- Honorarium externe opleiders: dankzij de vrijwillige medewerking van rechters e.a. was hier sprake van onderbesteding.

- Productie trainingsmaterialen: de vormgeving en productie van de trainingsmappen geschieden conform begroting.

- Communicatie incl. website: op zich werd in 2014 aan de website v1.0 vrij weinig besteed, maar de verdere ontwikkeling ervan werd reeds in mei 2015 in opdracht gegeven.

- Onderzoek: ten aanzien hiervan werden geen kosten gemaakt.
- ICT- en kantoorkosten: ten aanzien hiervan werden amper kosten gemaakt.
- Boekhouding/bankkosten: idem dito.
- Reis- en overige kosten: er was sprake van iets meer reiskosten van medewerkers dan begroot.

3.2 Gerealiseerde dekking en resultaat

Dankzij een late toezegging van de Gemeente Amsterdam was uiteindelijk sprake van een zeer beperkt overschot, dat het bestuur gaarne toevoegt aan de (nog niet bestaande) reserve.

4. Tot slot

Zoals tijdens de presentatie op 4 juni jl. reeds aan een zestal fondsen gepresenteerd, werd het voorbereidingsjaar in die zin met succes afgesloten dat:

- de gestelde mijlpalen alle werden gehaald
- door alle betrokkenen veel nuttige ervaring en kennis werd opgedaan met net oog op de uitvoering van de pilot in 2015-2018, en
- dat het initiatief in- en extern veel enthousiasme en daadwerkelijke steun ondervond.

Daarmee doen wij echter nog geen uitspraken over het slagen van de eigenlijke pilot, die tot onze vreugde op 1 september a.s. van start gaat.

Op basis van de per schooljaar vastgestelde en nog vast te stellen mijlpalen en ijkpunten zal mede dankzij de twee voorgenomen effectonderzoeken in de loop van de komende drie jaar moeten blijken in hoeverre, en in welke vorm jongerenrechtbanken in ons land levensvatbaar zijn.

Amsterdam, EvM/GJS – 15 augustus 2015